

Athugasemdir Veiðifélags Árnesinga – Vatnasvæði Ölfusár-Hvítár

Frumvarp um breytingar á lögum um lax- og silungsveiði

- Í 10. gr. er fjallað um breytingar á ákvæði gildandi laga um nýtingaráætlanir og kveðið á um að Fiskistofa skuli setja viðmiðunarmörk fyrir hvert veiðivatn. Ekki er kveðið á um hvaða felist í viðmiðunarmörkum og málið virðist hafa af athugasemdum með 10. gr. frumvarpsins að ráða fengið takmarkaðan undirbúning. Veiðifélag Árnesinga byggir veiðistjórnun á viðmiðunarmörkum sem ráðast af seiðabéttleikarannsóknum Hafrannsóknarstofnunar sem hafa verið endurteknar í áratugi. Koma þessi viðmiðunarmörk fram í nýtingaráætlun félagsins en gildandi lög um lax- og silungsveiði kveða á um að nýtingaráætlanir skuli vera í samræmi við ráðgjöf Hafrannsóknarstofnunar og er Fiskistofu ætlað að tryggja að svo sé áður en staðfestir áætlunina. Ef 10. gr. verður að lögum er vikið frá þessu kerfi og Fiskistofu falið að eiga frumkvæðið að veiðistjórnun og setja veiðivötnum og veiðifélögum viðmiðunarmörk sem er mjög umfangsmikið verkefni. Veiðifélag Árnesinga telur viðmiðunarmörk eigi að setja af veiðifélögum sjálfum, sem að lögum bera ábyrgð á að veiði sé stunduð með sjálfbærum hætti, og hlutverk Fiskistofu verði áfram að tryggja að slík mörk í nýtingaráætlun séu í samræmi við ráðgjöf Hafrannsóknarstofnunar en umsögn hennar byggir á alþjóðlega viðurkenndum viðmiðum við líffræðilega þætti. Slíkir þættir, sem byggjast á tengslum hrygningarstofns og nýliðunar, hafa verið nýttir um árabíl við ráðgjöf Hafrannsóknarstofnunar um stjórnun veiða við Ísland og er veiðistjórnun sem talin er með því besta sem þekkist. Eigi að fela Fiskistofu aukin verkefni þá þarf samhliða að efla stofnunina enda sinnir hún takmarkað sínum lögbundnu verkefnum í dag og hefur t.d. ekki staðfest nýtingaráætlun Veiðifélags Árnesinga frá 2022 og yfirleitt ekki staðfest fiskræktaráætlanir félagsins en í öllum tilvikum liggja fyrir umsagnir Hafrannsóknarstofnunar sem styðja áætlanir félagsins.
- Veiðifélag Árnesinga telur tilefni til að endurskoða ákvæði um nýtingaráætlun er lýtur að gildistöku hennar og kveða á um að nýtingaráætlun taki gildi við samþykkt hennar á aðalfundi veiðifélags og gildi þar til Fiskistofa ákveði annað enda sé í nýtingaráætlun kveðið á um meiri friðun en leiðir af ákvæðum gildandi laga um lax- og silungsveiði. Tilefnið til að breyta þessu er að veiðieftirlitsmaður fyrir vatnasvæði Ölfusár-Hvítár, skipaður af Fiskistofu, kærði Stóru-Laxárdeild og leigutaka hennar fyrir meint brot á friðunartíma laxins sem kveðið er á um í nýtingaráætlun Veiðifélags Árnesinga. Niðurstaða lögreglu og ríkissaksóknara var að fella málið niður m.a. með eftirfarandi rökum:

Lögreglustjórinn vísar til þess í rökstuðningi fyrir hinni kærðu ákvörðun að nýtingaráætlun VÁ fyrir árin 2022-2026 hafi ekki verið staðfest af Fiskistofu eins og skylt er samkvamt 4. mgr. 17. gr. laganna. Í athugasemdum við 17. gr. frumvarps til laga um lax- og silungsveiði (þskj. 891,607. mál á 132. löggjafarþingi 2005-2006) segir að gildi slíkra reglna sé háð staðfestingu Landbúnaðarstofnunar, nú Fiskistofu. Af þeirri ástæðu að svo virðist sem að framkvæmdar- og eftirlitsstofnun laga um lax- og silungsveiði, sbr. 1. mgr. 4. gr. laganna, hafi ekki staðfest reglurnar, sem byggt er á að brotið hafi verið gegn skortir þær gildi að lögum.

Af þessari niðurstöðu má sjá að vanræksla Fiskistofu á að staðfesta nýtingaráætlun hefur þau réttaráhrif að engar takmarkanir eru á veiði aðrar en leiða af veiðilöggjöfinni. Vanræksla Fiskistofu leiðir til þess að ákvörðun veiðifélaga um nauðsyn aukinnar

fríðunnar byggt á ráðgjöf Hafrannsóknarstofnunar hefur ekkert gildi þar til Fiskistofa hefur staðfest og er það ófær staða þar sem markmiðið með staðfestingu Fiskistofu er að tryggja að nægjanlega langt sé gengið í nýtingaráætlun til þess að tryggja sjálfbærni laxastofnanna. Nýtingaráætlun Veiðifélags Árnesinga gildir frá 2022 til og með 2026 og þar sem Fiskistofa hefur ekki fengist til þess að staðfesta hana er staðan sú að næsta sumar 2026 er veiðitíminn frjáls og engar takmarkanir á stangarfjölda. Af vanrækslu Fiskistofu leiðir einnig að veiðieftirlit verður nánast óþarft næsta sumar og hefur verið frá árinu 2022. Framangreint sýnir að mikilvægt sé að ákvarðanir veiðifélaga um fríðun í nýtingaráætlun gildi þar til að Fiskistofa ákveður annað og má vanræksla eða aðrar tafir Fiskistofu ekki koma í veg fyrir að laxinn njóti þeirrar verndar sem stefnt er að í veiðilöggjöfinni. Er þetta einnig dæmi um að efla þurfi Fiskistofu.

Frumvarp um breytingar á lögum um fiskrækt

- 19. gr. þarf að breyta þannig að gildandi fiskræktaráætlun haldi aðeins gildi sínu út þann gildistíma sem kemur fram í áætluninni. Af þessu leiðir að það þarf að endurskoða fyrirmælin um að sækja skuli um endurnýjun með 6 mánaða fyrirvara þar sem tryggja þarf að endurskoðuð fiskræktaráætlun kveði á um þá fiskrækt sem heldur áfram eða tekur við í lok gildandi fiskræktaráætlunar á hverjum tíma byggt á þeirri reynslu sem fengist hefur.
- Kveðið er á um heimildir Fiskistofu að leggja á stjórnvaldssektir við fiskræktarbrotum í 26. gr frumvarpsins. Þetta ákvæði er mikilvægt og sérstaklega þar sem með þessu er orðið skýrt að það er Fiskistofa sem skal hafa eftirlit með fiskrækt. Fiskistofu er að gildandi rétti falið eftirlit með veiði- og fiskræktarlöggjöfinni en ef horft er til misvísandi framkvæmdar Fiskistofu er óljóst hvað hún telji felast annars vegar í eftirlitshlutverki sínu og hvað felist í veiðieftirliti þar sem það er á annað borð.
- Veiðifélag Árnesinga telur að við þessa endurskoðun á veiði- og fiskræktarlöggjöfinni væri tilefni til þess að fjalla um og áréttta mikilvægi þess að veiðistjórnun og fiskrækt séu lögbundin verkefni veiðifélaga og þeirra einna. Löggjöfin byggir á að það skuli vera eitt félag þar sem ár eiga sameiginlegan ós til sjávar og byggir það á því að aðalverkefni veiðifélaga sé að tryggja sjálfbærni laxfiskastofnanna með heildstæðu mati á þoli þeirra þegar veitt er úr blönduðum stofnum eins og t.d. á vatnasvæði Ölfusár-Hvítár og Hvítár í Borgarfirði. Fiskistofa, áður Veiðimálastofnun, hefur frá gildisstöku laga nr. 76/1970 um lax- og silungsveiði staðfest samþykktir margra veiðifélaga þar sem lögum samkvæmt átti aðeins að vera eitt félag. Einnig hefur stofnunin þvert á lagafyrirmæli falið deildum lögbundin verkefni veiðifélaga með staðfestingu á nýtingar- og fiskræktaráætlunum fyrir deildir sem og í samþykktum fyrir deildir með tilheyrandi vandkvæðum fyrir veiðifélögin við veiðistjórnun og aðra stjórnun. Virðist nýverið hafa orðið breyting á afstöðu Fiskistofu þar sem fram hefur komið bréflega að þessi málaflokkar heyri ekki undir deildir enda að lögum eina hlutverk deilda að ráðstafa veiðinni eftir því sem veiðifélag ákveður. Ekki liggur fyrir hvort framkvæmdinni hafi verið breytt. Gildandi veiði- og fiskræktarlöggjöf, sem og frumvarp þetta, eru skýr með að það eru veiðifélögin sem fara með stjórn veiði- og fiskræktarmála en ekki deildir en

hvernig framkvæmd Fiskistofu verður háttað er áfram sömu óvissu háð. Er tilefni til þess að um það verði fjallað í frumvörpunum að Fiskistofa leiðrétti fyrri framkvæmd og fyrri ákvarðanir. Rétt er að halda því til haga að hugmyndir um að stofna ný veiðifélög í stað starfandi deilda byggja ekki á forsendum gildandi laga og eykur aðeins á þann vanda sem fyrir er. Veiðistjórnun og fiskrækt eru málefni allra félagsmanna hvort sem tekur til einstakrar ár eða vatnasvæða og það eru einmitt þessir hagsmunir sem liggja til grundvallar því að skylduaðild er að veiðifélögum og vikið frá rétti manna að standa utan félaga.